

PRZEGLĄD.

Monarchya Austriacka. — Francya. — Niemce. — Prusy. —
Królestwo Polskie. — Wiadomości handlowe.

Monarchya Austriacka.

Rzecz urzędowa.

Wiedeń, 23. października. Dnia 24. października 1850 wyjdzie w c. k. nadwornej i rządowej drukarni w Wiedniu i będzie rozszlany CXLI. zeszyt powszechnego rządowego dziennika ustaw państwa, a to jak w niemieckim języku osobno, tak też we wszystkich dziewięciu podwójnych wydaniach.

Zeszyt ten zawiera pod

Nr. 389. Dekret ministra wyznań religijnych i nauk publicznych z 5. września 1850, którym się ogłasza nowa norma wymaganego wieku dla przyjęcia do akademii Maryi Teresy.

Nr. 390. Okólnik ministerstwa wojny z 5. października 1850, względem mającej się przyjąć do ugód z eraryum wojskowym klauzuli i sadu dla wynikających z takich ugód sporów prawnych.

Nr. 391. Dekret ministerstwa sprawiedliwości z 9. października, którym się wydane najwyższem postanowieniem z 21. sierpnia b. r. przepisy o sądownictwie względem żandarmerji do powszechnej wiadomości podają.

Nr. 392. Dekret ministra wyznań religijnych i nauk publicznych z 10. października 1850, względem postępowania z publicznymi uczniami gymnazyjalnymi, którzy przed zamknięciem semestru w publicznej nauce udział mieć przestają.

Nr. 393. Dekret ministerstwa sprawiedliwości, w porozumieniu z ministerstwem spraw zewnętrznych z 14. października 1850, którym się nakazują niektóre ułatwienia względem doręczeń, tudzież inne urzędowania, jakie na prozbę austriackich władz sprawiedliwości za granicą przedsiębrać należy.

Nr. 394. Rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości z 18. października 1850, względem zastosowania najwyższego patentu z 2. sierpnia 1850, do mających miejsce sądowych kroków w celu pierwszego założenia nowych ksiąg gruntowych i intabulacyjnych.

Również 24. października 1850 wyjdzie tamże i będzie rozszlany, III. zeszyt powszechnego rządowego dziennika ustaw państwa w włosko-niemieckim podwójnym wydaniu, który dnia 8. stycznia 1850 wyszedłby tymczasem tylko w niemieckim języku osobno, a dnia 28. września 1850 w serbsko-niemieckim podwójnym wydaniu.

Zeszyt ten zawiera pod

Nr. 3. Patent cesarski z 30. grudnia 1849, którym się wydaje i publikuje statut krajowy dla księstwa Salzburg wraz z należącym do tego regnaminem sejm wyborowego.

Wiedeń, 24. października. Dnia 25. października wyjdzie w c. k. nadwornej i rządowej drukarni w Wiedniu i będzie rozszlany LXXXVII. zeszyt powszechnego rządowego dziennika ustaw państwa, wydany dnia 8. lipca 1850 tymczasem tylko w języku niemieckim— w madjarsko-niemieckim podwójnym wydaniu.

Zeszyt ten zawiera pod

Nr. 259. Rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości z dnia 30go czerwca 1850, którem w skutek najwyż. uchwały z d. 28. czerwca 1850 zniesiono dotychczasową czynność fiskalów publicznych i uchwalono przeniesienie tej czynności na prokuraturę państwa w Węgrzech, Kroatyi, Sławonii, w Województwie Serbskiem i banacie femeskim.

Sprawy krajowe.

Lwów, 28. października. Z radością dowiadujemy się z prywatnego źródła, że Najjaśniejszy Monarcha Franciszek Józef I. powracając z Warszawy zaszczycił dzisiaj Kraków obecnością Swoją. Wieczór uda się Jego ces. Mość w dalszą podróż do Wiednia.

Lwów, 24. października. Wysokie c. k. ministerjum finansów przyzwoliło rozporządzeniem z 18. października 1850 l. 14083 F. M., iż drukowane przed 1. listopada 1850 plakaty mogą być później osteplowane.

Dalej przyzwoliło wysokie c. k. ministerjum finansów, iż równie tak nadesłane już z zagranicy jako i przyszłe jeszcze przeselki ogłoszeń i spisów ksiąg ze strony zagranicznych księgarzy na żądanie będą do osteplowania dodatkowego przypuszczane, iżby zastosowanie ich do wskazanego wysokiem rozporządzeniem z 13. paź-

dziernika 1850 l. 14084 użytku podpadającego osteplowaniu mogło mieć miejsce.

Co się do wiadomości publicznej podaje.

(Jego ces. Mość oczekiwany w Krakowie z powrotem z Warszawy.)

Kraków, 25. października. Dowiadujemy się w tej chwili, donosi *Czas*, że Jego Cesarska Mość wczoraj o godzinie 10 wieczór przejeżdżał przez Szczakowę. Przyjmowali Go na dworcu kolei żelaznej JW. generał komenderujący, JW. szef komisji gubernialnej, inne władze i dyrekcya kolei żelaznej. Członkowie tejże mieli zaszczyt być przedstawieni Jego ces. Mości przez JW. szefa komisji gubernialnej. Jeden z członków komisji zaniósł prozbę imieniem obywateli, aby Jego ces. Mość będąc tak blisko, raczył bytnością swoją uradować nasze miasto. Najjaśniejszy Pan w odpowiedzi dał nadzieję, iż się może do życzeń obywateli przychylić raczy. Poczem Jego ces. Mość udał się w dalszą podróż do Warszawy.

Przed odjazdem generał-adjutant Jego ces. Mości hrabia Grünne przesłał telegraficzną wiadomość do Wiednia, że Jego ces. Mość z powrotem z Warszawy, w poniedziałek rano zjedzie do naszego miasta i cały dzień tu zabawi.

(Wyjazd Jego Mości Cesarza do Warszawy.)

Wiedeń, 24. października. Dziś zrana o godzinie 7 odjechał Jego ces. Mość w towarzystwie Jego Excelencyi prezydenta ministrów księcia Schwarzenberg, generał-adjutanta hrabi Grünne, majorów hr. O'Donnell i pana Wrba i c. k. rotmistrza od huzarów hrabi Schönfeld prócz zwyczajnej świty do Warszawy. U dworca kolei przyjmowali Jego ces. Mość pan minister spraw wewnętrznych Dr. Aleksander Bach, minister wojny baron Csorich, szm. baron Hess i Jego Excelencya książę Jabłonowski c. k. generał-major, a na dostojniejsi bracia Jego ces. Mości pozostali we dworcu aż do odejścia pociągu. Kawaler Francesconi, jenerałny inspektor kolei północnej, zajął się sam kierowaniem pociągu. Jego ces. Mość stanie najdalej za 2 godzin 40 minut w Oderbergu, a w przeciagu 22 godzin zajdzie do Warszawy.

(O. C.)

Wiedeń, 24. października. Prowizoryczna izba handlowa i przemysłowa we Lwowie ukonstytuowała się dnia 25. września i wybrała kupca Floryana Singera prezydentem, a kotlarza Pietsch wiceprezydentem, któreto wybory otrzymały już przyzwolenie ze strony c. k. ministerstwa handlu.

(W. G.)

Wiedeń, 22. paźdź. Czekaliśmy umyślnie, pisze *Kor. Austr.* jakie wrażenie wywołała ogłoszona niedawno konstytucya krajowa dla Galicyi, by wyrzec w tym względzie swoje zdanie, a głównie przyczynić się do sprostowania i wyjaśnienia sprzecznych opinii.

W ogóle nie da się zaprzeczyć, że tyczący się patent znalazł u wszystkich stronictw umiarkowanych godne siebie i należyte uznanie.

Nie może to nikogo dziwić, że gminom wiejskim nadano przewagę w politycznej reprezentacyi kuryi sejmowych. Wielka posiadłość gruntów stanowi wprawdzie w tym kraju bardzo znaczny żywioł; jest ona jednak skoncentrowana tylko w niewielu rękach i przywiązana do nazwisk kilku znakomych rodzin, które przez nadaną im liczbę głosów są zupełnie w położeniu należytego bronięcia swych interesów. Żywioł miejski przywiazanymi doń interesami małych i wielkich gałęzi przemysłu i handlu w tym szczególnie na produkcyę pierwotną ograniczonym kraju nie wystąpił dotychczas tak znacznie, ażeby się okazała potrzeba przydzielenia mu większej części reprezentacyi. Zważywszy, że przynajmniej cztery piąte części ludności Galicyi należą według zatrudnienia, sposobu życia i stanowiska socyalnego do kategorii gmin wiejskich, okaże się oraz rzeczą pewną, że interesa wielkiej posiadłości gruntu, przemysłu i handlu uwzględniono w sposób należyty według ich ważności i skutecznej działalności w każdym dobrze urządzonym państwie, że atoli przy rozdzielaniu plemiń miano i musiano mieć wzgląd na stosunki statystyczne, na to przy słuszności zasady nie potrzeba dalszego motywowania.

Względem podziału kraju na trzy obwody rządowe z samodzielnymi po większej części i reprezentacyjnymi kuryami zawiera jeden z dzienników tutejszych niejaki zarzut, których treść zawarta w kwestyi, dla czego w ten sposób nie urządzono także innych krajów koronnych, gdzie również zachodzi ta sama różnica narodowości jak np. w Tyrolu, Styryi i Czechach. Zarzut ten zdaje się być w pierwszej chwili nie zupełnie niesłuszny, łatwo go jednak usunąć, zważywszy że przy wszystkich politycznych konstytucyach nie idzie o same analogie, ale raczej o to, że specjalna właściwość każdego kraju wymaga także specjalnego urządzenia.

Wzgląd na Styryę zdaje nam się być prawie zupełnie nieznaczący; bo pominiawszy to, że narodowości są tam podzielone według obwodów, a dla interesów swych mają reprezentacyę obwodową, nie

dały się dotychczas spostrzegać w Styryi żadne symptomy antypaty narodowej. W spokoju i zgodzie żyją tam obadwa plemiona obok siebie i przewyższają się w szlachetnym spółzawodnictwie i niewzruszonej przychylności do tronu i monarchyi.

Sprawa Tyrolu jest równie delikatnej jak i właściwej natury. Nie jesteśmy w stanie pojąć, co by interes monarchyi zyskał na tem, gdyby włoskiej części tego kraju nadano osobne stanowisko w obec doświadczeń, które Austria miała w ostatnich latach względem swych włoskich posiadłości. Prócz tego należy zwrócić uwagę i na tę okoliczność, że Tyrol stanowi od dawnych czasów część Niemiec i że przeto wyższe względy zakazywały naruszać to istniejące dotychczas ściśle połączenie.

W Czechach są obydwie narodowości niemiecka i czeska ściśle ze sobą złączone.

Odłączenie kilku niemieckich dystryktów pogranicznych przedstawiliby nietylko bardzo niedostateczny obraz jeograficzny, lecz nadto nie wyobrażałoby odosobnienia żywiołów narodowych. W Galicyi zaś jest granica między narodowościami prawie przez samą naturę pociągnięta; w obwodach rządowych Lwowskim i Stanisławowskim jest lud wiejski prawie zupełnie pochodzenia halicko-ruskiego, a tylko szlachta jest polskiego pochodzenia, lub przynajmniej w polskim języku i zwyczajach polskich wychowana.

Nie idzie tu, jak wspomniany dziennik sądzi o pokrzywdzenie żywiołów narodowych lub o zagrożenie zasady równego uprawnienia, jeżeli się jednej narodowości egzystującej w wielkiej masie i pełnej życia poświęci należyte względy i tylko zapobiega, ażeby inne plemię nie przywłaszczyło sobie supremacji nad nią.

Właśnie ze stanowiska równego uprawnienia jest najnowsze dzieło austriackiej legislacji bardzo zaspokajające, i *śadna* narodowość nie może się czuć ograniczoną ani pokrzywdzoną. Opór mógłby tylko nastąpić ze strony kilku narodowych ultra-partyi, które równo-uprawnienie pojmują w ten sposób, ażeby one same pannały, a wszystkie inne plemiona ludu im bezwarunkowo podlegały.

(Dalszy ciąg rozporządzenia ministeryalnego względem zniesienia ciężarów gruntowych w Galicyi.)

(Do §. 131.) Urzędnicy publiczni, którzy przy przeprowadzeniu uwolnienia do ciężarów gruntowych będą użyci, nie poniosą przeto żadnej szkody w swojej stopniowej lub jakiej innej promocyi, i owszem za odznaczające się, czynne i pożyteczne pełnienie powinności mają nawet szczególniejsze prawo do względów przy promocyach lub nowych posadach.

§. 132. Komisye okręgowe mają według zawartych w patente z 15. sierpnia 1849 i w tem rozporządzeniu umieszczonych zasad i dyrektywów wykazać i postanowić przypadające kwoty indemnizacyi i relucyi. Oprócz tego przysługują także ministeryalnemu komisarzowi wydać okręgowym komisjom potrzebne instrukcye, objaśnienia i rozkazy.

§. 133. Ministeryalna komisya rozstrzyga w określonych w następującym rozdziale przypadkach albo samodzielnie albo w drugiej instancyi.

Do zakresu komisyi okręgowych należą wszystkie przedmioty i urzędowania, które dla zakresu komisyi ministeryalnej wyłącznie zastrzeżone nie są.

§. 134. Tak komisya ministeryalna jak komisye okręgowe pertraktują kolegialnie, i stanowią swoje uchwały zupełną większością głosów.

Przy równości głosów rozstrzyga przewodniczący za jednym lub drugim zdaniem.

§. 135. Komisya ministeryalna zdolna jest do powzięcia uchwały, gdy o rócz przewodniczącego jest najmniej 6 członków, i jak uprawnieni tak obowiązani są reprezentowani.

Jednakże każdą razą należy wezwać wszystkich członków uprawnionych i obowiązanych na posiedzenia, a ci obowiązani są przybywać na mocy swej przysięgi.

Do powzięcia uchwały komisyi okręgowej potrzebna jest zawsze pełna liczba członków, mających prawo głosowania.

§. 136. Komisye uwolnienia od ciężarów gruntowych uprawnione są korespondować bezpośrednio z administracyjnemi i sądowemi władzami, żądać od nich objaśnień udzielania aktów i potrzebnego wsparcia w swoich urzędowaniach.

Takowemu wezwaniu mają przynależne władze niezwłocznie zadłość uczynić.

Również katastralne i obrachunkowe organa są obowiązane, przesyłać natychmiast żądane wykazy, i na wezwanie komisyi ministeryalnej osobiście przy komisjach ministeryalnych lub przy obradach komisyi okręgowej interweniować.

§. 137. Osoby powołane przez komisye jako znawcy, arbitrowie, świadomi albo świadkowie, obowiązane są niezwłocznie usłuchać wezwania, a w razie wzbraniania się mogą do tego przez komisye karą pieniężną lub aresztem być przymuszone.

Wykonanie kary należy do władzy politycznej, a złożone pieniężne kary przypadają na fundusz ubogich miejscowych.

§. 138. Takowe osoby mają tylko wtedy i tylko na wyraźne zadanie prawo do wynagrodzenia, jeżeli w odległości przeszło dwóch mil od miejsca ich przesłuchania mieszkają, albo uszczerbek w swym zarobku ponoszą, albo z powodu ich wezwania wydatki ponosić muszą, i jeżeli komisya sama przesłuchanie ich za potrzebne uzna.

Jeżeli wezwanie nastąpi jedynie na żądanie strony, wtedy i strona ma dać wynagrodzenie, którego kwotę w razie sporu wyznaczy okręgowa komisya bez dalszego odwołania się.

§. 139. Ustąpienie lokalów dla komisji okręgowych należy do dawnych dominiów, załatwianie przesyłek i posłańców do gmin bezpłatnie.

§. 140. Wszystkie dokumenta, pisma i pertraktacye o wyznaczeniu, poborze i wydaniu indemnizacyi, równie jak o uzyskanie alegatów dla uwolnienia od ciężarów gruntowych tudzież urzędowania w celu wymazania zniesionych należności i księgowego zabezpieczenia kapitałów indemnizacyjnych, uwolnione są od stępu, taksy i portoryi.

Złożone w sądzie gotówki i dokumenta uwolnione są od opłaty za przeliczenie.

Ale te uwolnienia nie odnoszą się bynajmniej do przesyłanych przez strony podań do innych politycznych lub sądowych władz w celu uprawnienia lub przeprowadzenia pretensyi ściągających się do obiektu indemnizacyi lub w celu zebrania dokumentów.

§. 141. Wyznaczenie indemnizacyi lub wynagrodzenia dla osób zatrudnionych przy skutecznieniu uwolnienia od ciężarów gruntowych przysługują ministerstwu.

§. 142. Jak mają urzędy podatkowe, zbiorowa i główna kasa krajowa załatwiać wywołany przez uwolnienie od ciężarów gruntowych obieg gotówek, i utrzymywać w ewidencji, określono jest dekretemi ministra finansów z 14. lutego 1850 liczba 454 i 31. maja 1850 liczba 6656.

Rozdział II.

Postępowanie.

§. 143. Przed ukonstytuowaniem się komisji ministeryalnych wezwą komisarze ministeryalni za pomocą edyktu, umieszczonego po trzykroć w urzędowym dzienniku Lwowskiej i Krakowskiej Gazety, wszystkich tych, którzy się znajdują w prawie pobierania należności ulegających indemnizacyi lub relucyi, by w przeciągu wyznaczonego przez nich terminu tem pewniej podali do nich deklaracye pretensyi, w przeciwnym bowiem razie każda później nadesłana deklaracya, na własne koszta opieszalego, które on forszusem ma zabezpieczyć do pertraktacyi wzięta będzie.

Termin deklaracyi zaczyna się od dnia ostatniego (trzeciego) obwieszczenia formularzy deklaracyjnych w wymienionej w tym paragrafie gazecie.

§. 144. Równocześnie każdy ministeryalny komisarz postara się od przynależnych władz o alfabetycznie i według cyrkulów ułożone spisy dóbr tabularnych, z których posiadaniem połączony jest pobór mających się deklarować należności, tudzież ich właścicieli, następnie kościołów, osób duchownych i szkół, które się w takim samym położeniu znajdują, i wezwie władze, aby go zawiadomiły o wszelkich zmianach, jakie w osobie uprawnionych do poboru albo w dyspozycyjnej ich zdolności zaszły.

§. 145. Deklaracye należy napisać według formularzy, które ministeryalny komisarz osobno ułoży:

- a) za należności poddańcze;
- b) za należności z niepoddańczego prawa dziesięciny;
- c) za należności, o których w §. 43. lit. b) i §. 62. tego rozporządzenia jest wzmianka;
- d) za należności ziemny.

Te deklaracye, w których potrzeba wymienić ciężary każdej pojedynczej, obowiązanej posiadłości, mają podać uprawnieni do odnośnego poboru za każdą urbaryalną gminę lub za każdą takową część osobno.

O zaległościach z roku 1848 i o robociznach in natura, mających się relucować według §§. 5. i 6. patentu z 15. sierpnia 1849 jeszcze przed przeprowadzeniem namienionego uwolnienia, może uprawniony przedłożyć komisji okręgowej spisy aż za jej przybyciem.

§. 146. Deklaracye powinien każdy uprawniony do poboru albo sam albo przez swego pełnomocnika z załączeniem pełnomocnictwa przedkładać.

W realnościach, z których posiadaniem połączone jest pobieranie indemnizacyjnych albo pod relucyę podpadających danin, ale których zupełna własność nie przysługują posiadaczowi, mają być przedkładane te deklaracye wprowadzić od trwałego użytkującego, jednakże muszą być podpisane:

- a) przy fideikomisy od fideikomisy kuratorów;
- b) przy fideikomisarskich substytucyach od kuratora substytucyi albo od powołanego do własności lub od jego zastępców;
- c) przy komunach duchownych od trzech członków komuny oprócz przełożonego.

Małoletnich, kurandów, krydaryuszów mają zastępować opiekunowie, kuratorowie, administratorowie majątku i reprezentanci masy konkursowej, za świeckimi gminami mają się wstawiać ich przełożeni i wydział gminy (rada komunalna), za dobrami kameralnemi i funduszowemi starszyzna finansowej władzy krajowej.

§. 147. Nieformalne deklaracye będą przynależnemu z wyznaczeniem krótkiego terminu do przerobienia na własne koszta zwrócone.

§. 148. Nadeszłe deklaracye należy przesać do komisji okręgowych, a te mają je według przepisanej przez ministeryalną komisję porządku wziąć pod obrady.

Każdą komisję okręgową należy zaopatrzyć otwartem pismem wierzytelnem, w którym potrzeba wymienić przydzielone jej do urzędowania gminy.

§. 149. W każdej gminie poprzedza zwykle urzędowanie odnoszące się do należności poddańczych, potem idzie urzędowanie względem dziesięciu, a nakoniec względem innych ciężarów.

Tylko względem wymienionych w §. 65. robocizni a natura należy przedsięwziąć ich relucyje na rentę pieniężną, a gdzie to zaraz z innymi należyciami nastąpić może, należy ich relucyje z innymi poddańczymi należyciami przedsięwziąć.

Odstąpienia od tych zasad mogą być pozwolone tylko dla poparcia sprawy albo z szczególnych zasługujących na wzgląd powodów od komisji ministerjalnej w porozumieniu z przynależnym komisarzem ministerjalnym.

§. 150. Interesowane strony obowiązane są stawić się na każde wezwanie przed komisją albo same albo przez swych prawomocnych pełnomocników lub prawnych reprezentantów, i dawać żądane objaśnienia, jakoteż pozwolić komisji do przejrzenia dokumenta tudzież inne alegata odnoszące się do zamiaru wykazania indemnizacyi.

§. 151. Jeżeli kilku spółwłaścicieli realności uprawnionej do pobierania lub obowiązanej do należyci wpisanych jest w publiczne księgi zarazem na hypotekę, mają wspólnego pełnomocnika zamianować.

Jeżeli się na to niezgodzą, to postąpi się z nimi, jak gdyby się przed komisją okręgową wcale nie stawili.

Jeżeli stanie tylko jeden spółwłaściciel, będzie bez dalszego wywodu za wspólnego pełnomocnika uważany.

§. 152. Dla prawomocności danej przez pełnomocnika deklaracyi każdego rodzaju dostateczna jest, jeżeli się wywiedzie tylko pełnomocnictwem określającym specjalnie uprawnioną lub obowiązaną majątność, które brzmi na sprawę uwolnienia od ciężarów gruntowych.

Na zasadzie takiego pełnomocnictwa może prawomocnie wchodzić w ugody we wszystkich sprawach dotyczących się uwolnienia od ciężarów gruntowych, zrzekać się bez indemnizacyi praw i rozjemców mianować.

Małżonek niepotrzebuje wywodzić się pełnomocnictwem ze strony swojej małżonki, oprócz jeżeliby sądownie był z nią rozdzielony, albo jeżeliby z jej strony inny pełnomocnik był mianowany.

§. 153. Wszystkie przez ograniczonych właścicieli, użytkujących lub reprezentantów nieuprawnionych osób dane deklaracye, zawarte ugody i uczynione koncesyje niepotrzebują dla swej prawomocności potwierdzenia administracyjnej lub nadopiekuńczej władzy.

W szczególności w tym przypadku, gdy miejskie gminy chcą się ugodzić z swymi emfiteutami względem indemnizacyi należyci emfiteutycznych w słuszniejszy sposób niż jest określony w patencie z 15. sierpnia 1849 i w tem rozporządzeniu, niepotrzebuje ta ugoda administracyjnego potwierdzenia.

§. 154. Wrazie nieuniewinnionej dostatecznie niebytności jednej z obu stron, albo jeżeli przedłożenie alegatów jest odmówione, ma komisya niezwłocznie wykazać z urzędu objekt i wymiar indemnizacyi, jednak wewnątrz granic deklaracyi, a nieprzybyłej lub wzbraniającej się stronie nieprzysługa żadna przeciw temu remonstracya.

§. 105. Dalsze postępowanie komisji okręgowej jest rozmaite, w miarę jak idzie o oznaczenie wartości i zlikwidowanie:

- A) poddańczych należyci;
- B) zaległości w poddańczych należyciach z roku 1848 i eraryalnych forszusów wsparcia, tudzież
- C) innych należyci (§. 43 i 62 tego rozporządzenia.)

(Ciąg dalszy nastąpi.)

(Wiadomości połoczne z Wiednia.)

Wiedeń, 22. paźd. Według doniesienia dziennika *Neuigk. Bureau* wyznaczona jest podróż J. M. Cesarza do Warszawy na czwartek 24. b. m. o 6 godzinie zrana. Cesarzowi będzie asystować generał hrabia Grünne. W tej chwili niewiadomo jeszcze, czyli książę Schwarzenberg odjeżdża jutro już do Warszawy, lub czyli podróż tę odbędzie razem z J. M. Cesarzem.

— Według właśnie-co nadeszłej tu wiadomości wyjechać ma cesarz rosyjski naprzeciw naszemu monarsze z Warszawy aż do samej granicy. Również dowiedziano się, iż pan prezydent ministrów książę Schwarzenberg odjeżdża dnia jutrzejszego.

— W skutek nowego porządku czynności e. k. armii wchodzącego z dniem 1. listopada do wykonania, dzieli się najwyższa komenda naczelna armii na trzy departamenta: na jenerałną adjutanturę — oddział organizacyjny i kancelaryą operacyjną. Pierwsza zajmuje się oprócz kierownictwa wojskowej centralnej kancelaryi także dozowaniem służby ogólnej, wszystkimi osobistymi sprawami armii i tyczącymi się orderów. Wydział organizacyjny ma dozór nad organizacją, pamięta o przyborach wojennych i zajmuje się umiejętnym i służbowym wykształceniem wojska. Kancelaryą operacyjną kieruje operacyjnemi sprawami armii i floty, jenerałnego sztabu kwaterymistrzowskiego, projektami do wielkich rewii zakładaniem podczas pokoju obozów.

— Słychać, iż wkrótce wyjść ma rozporządzenie przynoszące niektóre ulgi dla stron opłacających cłowe należyci. Mają bowiem uwolnić całkiem od cła kilka artykułów nieprzydatnych do obrotu handlowego a jednak stanowiących codzienne potrzeby życia, tudzież nie ma być pobierana ta cłowa należyci, która nie wynosi jednego całego krajcara.

— Jego Ces. Mość kazał przed odjazdem swoim z Bregencyi doręczyć panu prezydentowi obwodowemu kwotę 1000 złr. m. k. z poleceniem, aby ją rozdał między potrzebujących wsparcia mieszkańców Vorarlbergu, któryto najwyższy rozkaz niezwłocznie wypełniony został.

(Londyński komitet propagandy europejskiej.)

Wiedeń, 23. październik. Dowiadujemy się z wiarogodnych źródeł, pisze korespondencya austriacka, że niektóre rządy naj-

dokładniejsze otrzymały doniesienia, że londyński komitet propagandy europejskiej zamierza nową organizację stowarzyszeń robotników w Niemczech i to w sposób jak najwięcej tajemniczy. Leży to w obowiązku czynności wszystkich władz miejscowych, przeskodzić rozszerzeniu tego niebezpiecznego żywiołu. Emigracya węgierska zamierza, jak słychać, w podobnym celu pozawiazywać takie stowarzyszenia między ludnością madziarską.

(Sprostowanie.)

Wiedeń, 23. październik. Wiadomość, która dopiero niedawno obiegła wszystkie dzienniki niemieckie, a nasamprzód umieszczona była w gazecie kolońskiej, donosiła niejako z pewnością, że Anglia z powodu ewentualnie nastąpić mającej interwencyi niemieckiego sejmku związkowego, w Hesyi elektoralfnej, wniosła protestacyę. Powodem do tej pogłoski był zapewne artykuł umieszczony w dzienniku *Globe*, który jednak tylko uważać należy za przypadkowy wyraz zdania, gdyż z najlepszego źródła zapewnić możemy, że *taka protestacya nienadeszła ani do Wiednia ani do Frankfurtu nad Menem*, a gabinet angielski i zresztą niewiedział powodu objawiać w drodze urzędowej zdania swoje o zamieszkach w Hesyi elektoralfnej.

(Kurs wiedeński z 23. październik 1850.)

Obbligacye długi państwa 5⁰/₁₀₀ — 94¹/₄; 4¹/₂⁰/₁₀₀ — 80¹/₈; 4⁰/₁₀₀ — 72; 2¹/₂⁰/₁₀₀ — 48¹/₂. Akcye bankowe 1147. Losy z 1834 roku 183¹/₂; z 1839 roku 115. Akcye kolei półn. 106³/₄.

Francya.

(Artykuł w „*Constitutionnel*“ o jenerale Changarnier. — Rada ministerjalna. — Wiadomości połoczne.)

Paryż, 20. październik. Umieszczony dzisiaj w dzienniku *Constitutionnel* o jenerale Changarnier artykuł, obudza teraz głównie ciekawość politycznego świata. Artykuł ten zdaje się wiele mówić i dowodzić, lecz biorąc ściśle, nie wyjaśnia nic prawie. Po przeczytaniu artykułu nie można odgadnąć bynajmniej, o co piszącemu chodzi, i co właściwie chciał powiedzieć. Ma-li zawierać pochwałę dla jenerała? Zdaje się, iż coś podobnego tam się znajduje. Z drugiej znow strony możnaby też sądzić, iż się w nim ukrywają pośrednie pociski przeciw jenerałowi, ubarwione doborom słów i okresów krasomowczych. Zresztą wielkie jest i do tego podobieństwo, jakoby jenerałowi chciano położyć ultimatum. W ogólności możnaby tę rzecz tak rozumieć, iż artykuł chce dowodzić, jako jenerał Changarnier zostanie wierny sprawie Bonapartego, najbardziej z tego już powodu, iż mu to sam honor przykazuje, a powtóre, ponieważ ani on ani ktokolwiek inny nie jest w tem położeniu, iżby w roku 1852 jako współzawodnik prezydenta mógł wystąpić. — Osnowa pomienionego artykułu, jest następująca: „Jenerał Changarnier otrzyma od L. N. Bonaparte wielką komendę, którą jnz dżierzy teraz. Honor jenerała Changarnier będzie rękojmnią jego w tej mierze postępowania. Między prezydentem republiki a jenerałem Changarnier zachodzi solidarność uczuć i niebezpieczeństw. Dla tego też nieobawiamy się wyrzec, iż jenerał Changarnier wyświadczywszy już nie jedną przysługę, nieprzestanie i nadal wspierać prezydenta dla ocalenia Francyi, społeczeństwa i całej cywilizacyi.“ Paryski *Bulletin* zawiera następujące doniesienie: „Rada ministrów zgromadziła się dzisiaj w Elysée pod przewodnictwem prezydenta republiki. Głównym przedmiotem obrad miała być sprawa księstwa Hessen-Kassel nie mogąca bez niebezpieczeństwa trwać już dłużej w obecnym stanie, i w którejto mierze będzie Francya działać w porozumieniu się z Anglią. Posiedzenie trwało dość długo.

— Do Civitavecchia odeszły znow posiłki wojskowe i przybory wojenne.

— Przybył tu kuzyn ministra Radowitz wysłany w misyi politycznej.

Z jednej strony utrzymują, iż artykuł umieszczony w dzienniku *Constitutionnel* zawiera wyraz niedowierzania Napoleona jenerałowi Changarnier, z drugiej zaś strony upatrują w nim dowód porozumienia się obydwóch.

Londyński dziennik *United Gazette* utrzymuje, iż Anglia i Rosya przystąpią do interwencyi w Szlezwiku. (B. Z.)

Niemce.

(Deposze telegraficzne.)

Frankfurt n. M., 23. paźd. Wojska bawarskie znajdują się w marszu ku granicom Hesyi elektoralfnej. Jenerał książę Thurn i Taxis przybył do Frankfurtu. 4¹/₂⁰/₁₀₀ metaliki 67¹/₂; 5⁰/₁₀₀ 77¹/₂; Wiedeń 99¹/₄.

Kassel, 22. paźd. Załoga zmniejszona jest znacznie przez udzielanie urlopów.

Hanower, 21. paźd. Stüve miał się zdeklarować cofnąć swoje podanie o dymisyę, jeżeli król przystanie na następujące warunki: 1) Kapitan hr. Platen ma być oddalony z swojej posady. 2) Ustawy organiczne uchwalone na sejmie, mają być publikowane. 3) Legacyjny radzca Detmold ma otrzymać instrukcyę, aby w Frankfurcie naglił o przywrócenie związku z izbą ludu.

Oldenburg, 20. paźd. Sejm krajowy, odroczoney 27. kwietnia jest rozwiązany, a na 18. grudnia zwołany jest nowy powszechny sejm krajowy. (Oes. Cor.)

(Kurs giełdy frankfurtskiej z 21. październik.)

Met. Austry. 5⁰/₁₀₀ — 78¹/₄; 4¹/₂⁰/₁₀₀ —. Akcye bank. 1154. Sard. 33¹/₄. Hyszp. 3⁰/₁₀₀ — 33¹⁵/₁₆. Polskie 300 — 139; 500 — 81⁷/₈.

Prusy.

(Podróż pruskiego prezydenta ministrów hr. Brandenburg do Warszawy.)

Berlin, 19. października. Podróż pruskiego prezydenta ministrów hrabi Brandenburg do Warszawy dla powitania Jego Mości zdaje się mieć w obecnej chwili, także i polityczne znaczenie zasadzające się już na tej okoliczności samej, że do misji tej wybrano reprezentanta gabinetu teraźniejszego. Naszem zdaniem jednakże możnaby misji tej podsunąć tylko czysto formalne znaczenie, z którym względy polityczne w dalekiej tylko są styczności.

Prawdą, że chwila obecna zdaje się być najstosowniejszą do ważnych transakcyi, kiedy Prusy przez faktyczne rozwiązanie unii pozbyły się więzów bardzo licznych uprzedzeń; lecz zato z drugiej strony nie są jeszcze pozalutowane owe kwestye wstępne, któreby do ustalenia nowego, zmodyfikowanego stanowiska, jakie Prusom w dziedzinie polityki i dyplomacyi zająć wypadnie, przyczynić się mogły. Stosunek rządu pruskiego do gabinetu rosyjskiego, nieuwydatnił się w ostatnich czasach wobec publiczności żadną wyraźną i stanowczą kwestyą, tak że ciągle robiono jak najsprecyzniejsze przypuszczenia w tej mierze. Wszakże stosunki Berlina z Petersburgiem niespoczywały ani na chwilę, tylko podstawy związku dawniejszego we względzie politycznym były zupełnie usunięte. Dlatego też zdaje nam się, iż nieomylny się weale, jeżeli misji pruskiego prezydenta ministrów do Warszawy przypiszemy przynajmniej przygotowane znaczenie polityczne. Wszelako niemożemy przypuszczać tego, aby hrabia Brandenburg otrzymał jakoweś stanowcze zlecenia polityczne. (G. Wp.)

(Kurs giełdy berlińskiej z 23. października.)

Dobrowolna pożyczka 106¹/₄. Oblig. długu pań. 85¹/₄. Akcje bank. 97 L. Pols. listy zast. 95¹/₈. Pols. 500 — 81³/₄; 300—140 L. Frydrychsory 13¹/₁₂. Inne złoto za 5 tal. 10³/₄. Austr. bank. 85¹/₂.

Królestwo Polskie.

Warszawa, 20. października. Najjaśniejszy Pan, przychylnie do wniosku JO. księcia Namiestnika królestwa, najmiłościwiej dozwolił raczył powrotu do kraju wychodźcy polskiemu Stanisławowi *Dabrowskiemu*, we Francyi przebywającemu, bez dozwolenia mu atoli praw szlachectwa i bez uwolnienia majątku jego od konfiskaty.

Wiadomości handlowe.

(Ceny targowe w obwodzie Sandeckim.)

Sącz, 20. paźdz. Na targach w Nowym Sączu, Nowym Targu i Starym Sączu placono od 1—15. b. m. w przecięciu za korzec pszenicy 16r.17k.—18r.—16r. 15k.; żyta 13r.28k.—16r. 10k.—14r.; jęczmienia 9r.—12r. 10k.—8r. 45k.; owsa 5r. 35k.—6r. 10k.—5r.25k.; tatarski 6r.—0—8r.; kukurudzy 15r.—0—12r.; ziemniaków 5r.—4r.—4r. Cetnar siana kosztował 3r.—2r.—2r.; wełny 150r.—0—50r.; nasienia konieca 60r.—0—82r.30k. Sąg drzewa twardego 16r.—10r.30k.—11r. 45k., miękkiego 12r.30k.—8r.—7r.30k. Funt mięsa

Ze Lwowa.

Chęci ludzkie lubują sobie częstokroć w ślimaczem zasklepieniu: trudno im wylonąć się z skorupy, aby się w czyn przyoblec. Przynajmniej przy genezie czynu rzadko w nim dostrzeżesz tego zapachu, jakiegobys słusznie się spodziewał bacząc na fermentacyę, którą myśl odbywa, zanim słowo ma stać się ciałem. — Piękna zaiste przejać się myślą dobra pospolitego; wzniósł, bujając po obszarze różdżnej literatury, chęć zachować od zatracenia pomniki ojczyźnej sztuki, i pielegnować język naddziadów. — Ale chęci choćby jak najgorliwsze nie zbawia sprawy, dopóki objawiają się tylko w szermowaniu bądź słowy, bądź piórem, dopóki trzymać się będziemy wygodnej drogi zostawiania drugim mozolu i nakładu, od wykonania dzieł ludzkich nieodłącznego, a sami usuwać się, aby na boku gdzie prawie o powinnościach dobrego obywatela.

Te myśli nasuwają mi się, ilekroć w tych czasach zwiedzam w stolicy naszej świątynie ojczyźnej Talii. W ciągu ostatnich trzech lat (właściwie i przedtem, lecz teraz osobliwie) ileżto razy po salonnach naszych objęły się o uszy deklamacye, ba nawet tu i ówdzie weale gruntowne wywody o pożytkach, jakie scena hojnie zlewa na społeczeństwo? Wszakże-to scena jest najlepszą szkołą obyczajów, wszak nie wrzęgając młodzież w znużną pracę, wpoisz w nią naukę porządnego myślenia, wykształcisz ją w mowie ojczyźnej, wszakże dojrzalszy wiekiem sam na łonie sztuki i odpoczniesz i przyjemnie się zabawisz! Słyszac to, rośnie serce i każdy nabywa otuchy, że tak myśląc ta warstwa społeczeństwa, coto najbardziej zdolną jest przewodniczyć innym warstwom, pociągnąć je za sobą na drogę ukształcenia, zapewne i powszechnego i własnego przestrzega pożytku, i uczęszczając na teatr wspiera go razem i wspomaga jak zasługuje.

Niestety potąd tylko, a niedalej sięgają patryotyczne dążności! Wejdiesz bowiem do teatru, tego według widzenia onych ludzi tak dobroczynnego zakładu narodowego, zastaniesz tam tych, których mniej spodziewałeś się zastać. Galerya i parter, to jeszcze są miejsca, gdzie lubownicy karmi umysłowej, niosąc jej skromną, inuym może potrzebom odjętą daninę, w pełniejszej jeszcze liczbie się zgromadzają. Łoże i krzesła puste! Rzekłbys, że w stolicy przebywa nader mało z przodkujących majątkiem obywateli kraju, obywateli z wznioslejszym pojęciem sztuki i patryotyzmem, zdolnym zasilać szkołę obyczajów, szkołę języka ojców i dzieci naszych.

wołowego sprzedawano po 10k.—9k.—9k, i garniec okowity po 4r.—2r.30k.—5r. w. w.

Kurs lwowski.

Dnia 28. października.

W monecie konwencyjnój.

	gotówka		lowarem	
	złr.	hr.	złr.	kr.
Dukat holenderski	5	30	5	34
Dukat cesarski	5	36	5	40
Półimperyal zł. rosyjski	9	37	9	41
Rubel śr. rosyjski	1	51	1	52
Talar prński	1	42	1	44
Polski kurant i pięciozłotówk.	1	22	1	22
Galicyjskie listy zastawne za 100 złr.	94	18	94	36
Galicyjskie listy zastawne w kasie Tow. Kredyt.	95	30	96	—

(Kurs wekslowy wiedeński z 23. października.)

Amsterdam 167¹/₂ p. 2. m. Augsburg 121 p. uso. Frankfurt 120¹/₂ p. 3. m. Genua 140 p. 2. m. Hamburg 178 l. 2. m. Liworno 117³/₄ p. 2. m. Londyn 11.58 p. 3. m. Paryż 143 p. 2. m. Agio dukata ces. 27⁵/₈. Napoleondor. 9.35. Szufryn. 16.50. Agio srebra 20³/₈.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 26. paźdz. PP. Brześciński Sylwery, z Kalnicy. — Łodyński Hieronim, z Milatyna. — Korytowski Karol, z Podhajczyk.

Dnia 27. paźdz. Hr. Rusocki Józef, z Żypiec. — PP. Andrzejowski Piotr, c. k. starosta, ze Złoczowa. — Bogdanowicz Karol, c. k. radca apel., z Krakowa. — Nahujowski Antoni, ze Stryja.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 26. paźdz. PP. Łucki Józef, do Sarny. — Zbrozek Antoni, do Wierzbizna.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 26. i 27. października:

Pora	Barometr wmierze wied. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Sredni stan temperatury do g. 6. zr.	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
6 god. zr.	27 8 3	+ 8°	+13°	połud.-zachodni	pogoda
2god. zr.	27 8 9	+13°	+ 7°	zachodni	pochm. ☉
10 g. w.	27 8 9	+10		połud.-zachodni	"
6 god. zr.	27 9 6	+ 9	+ 11°	zachodni	"
2god. zr.	27 11 6	+11°	+ 6°	"	☉
10 g. w.	27 0 8	+ 6		cicho	"

TEATR.

Dzisiaj: „Katarzyna Howard” dramat polski.

Jutro: „Die Figurantin” komedyo-opera niemiecka.

A przecież wiemy to dobrze, że wespół nas, w murach tego miasta przemieszkują ci, co niedawnemi czasy, kedy w reprezentacyi krajowej zasiadali w gronie przedstawicieli potrzeb i inteligencyi naszego kraju, sami głośno i gorąco przemawiali za utrzymaniem i podniesieniem sceny polskiej, owszem podówczas jeszcze na ten cel imieniem kraju, t. j. z powszechnej szkatuły przyłożyli się znacznym datkiem, i to nie na chwile tylko, lecz takim, który przez szereg pięćdziesiąt lat świadczyć ma o istotnem pojęciu sztuki teraźniejszego pokolenia. Mimo tej ofiary, którą na ołtarzu potrzeb narodowych złożyli, garnęli się oni licznie do teatru, by myśli swoje czynem utwierdzić: z uniesieniem widywaliśmy rozpromienione ich twarze, kiedy krajowy nasz komedyopisarz nauczał i bawił wystawieniem na widownię lekkich wad naszej społecznosci, lub kiedy płodny w dzieła dramatyczne autor znad Styru poważnie przed nami przesuwał postacie. Nie możemy zatem sami przed sobą zdać sprawy, czemu się dzieje, że w teraźniejszych czasach teatr tak mało bywa odwiedzanym, mimo że w obsadzeniu sceny tylko nieliczne (i to w zamiarze podniesienia jej) przedsięwzięło zmiany, a po największej części występują weterani, dla których niedawno nieszczędzono oklasków, choćbyśmy wreszcie nie dziwili się ostyganiu ich przy niewdzięcznym zawodzie, niewdzięcznym mówię, bo oziębłością publiczności skazani są na to, aby na ich wysiłki liczne, puste poglądały miejsca.

O, kto w rzeczach krajowych prawdziwie się rozmiłował, kto ukochana ojczyźną mowę chce przelać w usta i serca swych dzieci, kto pragnie wykształcić w nich myśl i obyczaje, ten nie może, nie powinien stronić od sceny, nie powinien żalować na nią wydatku, który ujęciem od potrzeb niższego rzędu snadno i z korzyścią da się powetować.

W zeszłym tygodniu dnia 19. października rozstał się ze światem w Dreźnie po długich i ciężkich cierpieniach w 73 roku życia, JO. książę *Henryk Lubomirski z Przeworska*. Mąż prawy, wzór cnót obywatelskich zostawia po sobie imię szlachetne przodków nieskalane, świetne czystością wiary a gorliwością służenia całemu społeczeństwu dobru pospolitemu znamiennite. Potomne dzieje przechowują pamięci, prace i poświęcenia jego, łożone w chęciach najszczerzszych ku utrzymaniu i podniesieniu zakładu Ossolińskich sobie powierzonych, a społeczeństwu dzielają z osieroconą szlachetną familią zale boleści nad zgonem patryarchy świetnego polskiego rodu na naszej ziemi.